SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1159

av Ann-Sofie Alm (M)

Äganderätt och nationellt ansvar vid svensk mineralutvinning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att höja mineralersättningen till minst 2 procent av mineralutvinningens bruttointäkter, där huvuddelen tillfaller berörda fastighetsägare och en tydligt reglerad andel tillfaller berörda kommuner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka markägares inflytande och förhandlingsposition samt säkerställa fullgod ersättning för markintrång, skador och långsiktig värdeminskning vid mineralutvinning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Sveriges nationella och strategiska intressen vägs in vid prövning av strategiskt viktiga mineralprojekt, med särskilt fokus på försörjningstrygghet, nationella säkerhetsintressen och svensk industriell förädling, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges tillgångar på strategiskt viktiga mineraler har stor betydelse för landets ekonomiska utveckling, industriella konkurrenskraft och nationella

försörjningstrygghet. Mineralpolitiken måste förena attraktiva investeringsvillkor med en stark äganderätt och ett tydligt ansvar för Sveriges långsiktiga intressen.

Äganderätten är en grundläggande princip i ett rättssäkert samhälle. Markägare ska ha en stark rättslig ställning när andra aktörer vill undersöka eller utvinna mineraler på deras fastigheter. Det gäller redan vid undersökningstillstånd och ska omfatta hela processen fram till eventuell exploatering.

Att höja mineralersättningen till minst 2 procent av bruttointäkterna från utvinningen bör övervägas. Huvuddelen ska tillfalla berörda fastighetsägare och en tydligt reglerad andel berörda kommuner. Beräkningsunderlaget ska vara transparent och ersättningen får inte kunna urholkas genom alternativa beräkningsmetoder. Därutöver ska markägare få fullgod ersättning för intrång, skador och långsiktig värdeminskning.

Markägarnas inflytande och förhandlingsposition behöver stärkas. Tidig dialog och frivilliga överenskommelser bör eftersträvas, samtidigt som rättssäkra processer och ett starkt skydd för den enskildes egendom säkerställs.

Samtidigt måste Sveriges nationella intressen väga tungt. Strategiskt viktiga mineraler har betydelse för svensk industri, försvarsberedskap och Europas försörjningstrygghet. Vid prövning av strategiska mineralprojekt bör därför Sveriges säkerhetsintressen, nationella försörjningsbehov och möjligheter till svensk industriell förädling beaktas.

Sverige ska vara attraktivt för långsiktiga investeringar i mineralnäringen. Det förutsätter förutsägbara regler, effektiva tillståndsprocesser och respekt för äganderätten. Mineralutvinningen ska skapa värden för fastighetsägare, lokalsamhällen, svensk industri och hela nationen.

En moderniserad minerallag ska därför säkerställa en rimlig fördelning av mineralernas ekonomiska värde, stärka den enskildes äganderätt och värna Sveriges långsiktiga strategiska intressen.

Ann-Sofie Alm (M)